

Małgorzata Karolina Piekarska (1967, Varsó)
író, újságíró, a Lengyel Írók Egyesülete varsói tagozatának elnöke

Szenyán Erzsébet (1943, Péteri) műfordító,
József Attila-díjas,
Budapesten él

Małgorzata Karolina Piekarska

Az iskolapad

– Małgosia! És a tízóraid? – kiáltotta anyja, az ablakon kihajolva.

– Viszem! – kiáltotta vissza Małgosia, és meggyorsította lépteit.

Egy régi tömbházban lakott a Saska utcában. Ablakukból látni lehetett egy templomot és a Jordan gyermekkert egy darabkáját. Az iskola ötpercnnyire volt, de ma úgy érezte, hogy évszázados vándorutat kell megtennie. Régen nem volt ilyen ideges. Türelmetlenül várta az első napot az új iskolában, ugyanakkor nagyon izgult. Mert Kamilával ugyan régóta barátnők voltak, júliusban még együtt is táboroztak. Ezért úgy gondolta ki, hogy majd egy padban ülnek, de... bizonyos feszültség csak maradt benne. Először is, Kamila még nem jött haza a vakációból, másodszor pedig, kik fognak még az osztályba járni? Ezt Małgosia nem tudta. A gimnázium a kerület egyik legjobb iskolájának számított. Két főútvonal kereszteződésében feküdt, vonzotta a Visztula jobb partján lakó varsói fiatalokat.

Az osztályban már bent ült néhány tanuló. Egy részüket ismerte a templomból, az utcáról vagy az üzletekből. Másokat most látott először. Körbenézett a teremben.

Pillantása megakadt egy fiún, akire a lakótelepi könyvtárból emlékezett. A fiú sok könyvet kölcsönzött ki, úgy, mint ő. Ránézett Małgosia-ra, és elmosolyodott. Szép lassan mindenki elfoglalt egy helyet, s mire Małgosia észbe ka-

pott volna, már csak a középső sor első padja maradt számára.

„Kamila nem nagyon fog örülni” – gondolta, miközben beült a padba.

*

– Te biztosan olyan stréber fajta vagy – hallotta háta mögött valakinek a hangját.

Megfordult. Egy barna hajú lány állt előtte miniszoknyában és túsarkú cipőben. Külsejével egyáltalán nem illett a többiekhez.

– Miért... – kezdte Małgosia, de folytatni nem tudta, mert a lányt egyáltalán nem érdekelte a válasz.

– Az első padban ülsz, és szemüveget viselsz. A szemüvegesek pedig általában strébernek.

Małgosia megvonta a vállát. Kedve lett volna valamit válaszolni, de lemondott róla. Megszólalt viszont a könyvtárból ismert fiú.

– És az ilyen mélyen kivágott miniruhát viselő kisasszonyok milyenek?

– Maciek, te csak fogd be a szádat, mert szólok Krzysztofnek, ő majd eligazít.

– Miattad? Kétlem. Úgysem szeret téged.

– Te hülye!

– Aki mondja.

A veszekedés jó ideig tartott, és folytatódott volna tovább is, ha a barna Kasiának nem keltek volna védelmére... a fiúk. Láthatóan nem tudták titkolni, mennyire elragadtatta őket a lány szépsége. Egyikük széket tolt oda Kasiának. Egy másik fiú fölajánlotta neki, hogy üljenek egy padban. A harmadik egyenesen

Részlet a szerző *Czajka tanárnő osztálya* című ifjúsági regényéből.

bunkónak nevezte Macieket. Ő azonban csak elmosolyodott az orra alatt, vállat vont, majd lekezelő mozdulattal az osztály végébe vonult.

Ez az összeakaszzkodás azonban elég volt ahhoz, hogy Małgosia megtudja: a barna lány neve Kasia, a fiúé pedig Maciek, aki ismer valamilyen Krzysztot, akivel Kasia alighanem együtt jár. És azt is, hogy ezek ketten jól ismerik egymást.

„Eh... – sóhajtott Małgosia, és irigykedve nézett Kasiára. – Ennek itt egy csomó hódolója van, nekem meg?” – gondolta, és körülnézett. Elkapta Kasia lenéző tekintetét, ezért aztán magába zárkózott, és mereven a táblát bámulta. Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó, és belépett a tanárnő.

*

– Üdvözöllek benneteket az új iskolaévben. A nevem Barbara Czajka, és, amint azt már biztosan tudjátok, én leszek az osztályfőnökötök – mutatkozott be a tanárnő, figyelmesen szemlélve a tanulók arcát. – Akik itt voltak az évnnyitón, már megismerhettek. Nagyon régóta dolgozom ebben az iskolában, és tudom, hogy ti gyorsabban ismertek meg engem, mint ahogy én megjegyzem a vezeték- és keresztnéveteket. Remélem, egy kicsit segíteni fogtok ebben. Ezt fogjuk tenni: én mondok pár szót magamról, ti pedig írtok nekem egy dolgozatot. A jövő hétre. Ez lesz az egyetlen dolgozat, amelyre négyesnél rosszabb jegyet nem fogok adni. A téma: „Az én vakációm”. Egyszerűen meg akarom tudni, hogyan írtok. Igaz, hogy legjobban a nyelvtant szeretem, és ahogyan idősebb iskolatársaitok állítják, szóalkotással és mondatszerkesztéssel kínozzom a tanulókat, de... Igen? Mit akarsz mondani? – kérdezte Czajka tanárnő Małgosiától, mert észrevette, hogy a lányka jelentkezik.

– Az egész vakációt írjuk le? Vagy csak egy részét? Hiszen a vakáció több mint két hónapig tart, és...

– Nemcsak azt akarom látni, hogyan írtok, hanem szeretnék jobban megismerni benneteket – magyarázta az osztályfőnök. – Ezért a dolgozat formája tetszőleges. Lehet nekem címzett levél. Lehet barátnőtökhöz írt levél. Lehet elbeszélés vagy egyszerű beszámoló. Megírhatjátok valamilyen szünidei kalandotokat. Írjatok úgy, hogy nektek is jó élmény legyen! Legyen ez az első munka inkább szórakozás!

– És milyen hosszú legyen? – kérdezte Małgosia.

– Ahogyan jónak látjátok – válaszolta Czajka tanárnő, aztán az osztályhoz fordulva azt mondta, reméli, hogy az a három év, amelyet együtt fognak eltölteni, nemcsak munkás, de kellemes időszak is lesz.

– Stréber – sziszegte Kasia Małgosia felé, amikor megszólalt a szünetet jelző csengő, és Czajka tanárnő elhagyta az osztálytermet.

*

– Várj meg! – hallotta háta mögött Małgosia valakinek a hangját.

Megfordult – Maciek futott utána.

– Ne izgasd magad Kasia miatt – szólt Maciek lihegve.

– Egyáltalán nem izgatom magam – válaszolta Małgosia.

De ez nem volt igaz. Nagyon is izgatta. Különösen amiatt, hogy a fiúk mind úgy bámulták Kasiát, mint egy szentképet, és mellette akartak ülni. Lám, most is látta, amikor kijött az osztályból, hogy egy fekete hajú fiú felajánlotta Kasiának, hogy viszi a táskáját. Pontosan úgy, mint valami tizenkilencedik századi könyvben.

Małgosia és Maciek egy ideig szótlanul mentek. Elsőnek a fiú szólalt meg.

– Együtt jártam vele általánosba. Ez a lány egy idióta.

– Szép lány. Láttam, hogyan bámulják őt a fiúk.

– Ááá. Ez csak látszat. Rádásul hamarosan megváltozik a véleményük. Pár nap múlva senki

sem fogja szeretni. Emlékezz a szavaimra! Kérdezd csak meg Stasieket vagy Tomeket!

– Melyik fiúk azok?

– Akik mögöttem ülnek. Óvodás koruk óta barátok. Egy osztályba jártunk az általánosban. Egyébként itt laknak, közel – mutatott a templom mögötti részre.

– Én meg pont itt – szölt Małgosia, megállva lépcsőházuk előtt.

– Én egy kicsit odébb – pontosította Maciek, de meg sem mozdult.

Małgosia ugyanúgy. Fogalma sem volt róla, hogyan viselkedjen.

– Ismerlek a könyvtárból – vallotta be aztán, s abban a pillanatban Maciek fölkiáltott:

– Hát persze! Éreztem, hogy valahol már látalak! – és akart volna még valamit mondani, de Małgosiát hívta a mamája.

*

Másnap osztályfőnöki óra volt az első. Czajka tanárnő közölte, hogy meg kell választaniuk az osztályfelelőst és a pénztárost. Azt mondta, tisztában van vele, hogy nem mindnyájan ismerik egymást, de az ilyen szervezési dolgokat jobb minél előbb elvezetni.

– Én szeretném javasolni osztályfelelősnek Kingát – szólalt meg valaki.

– Te vagy a...

– Ewa – mutatkozott be a lány. Rövidre nyírt haja volt, és két gödröcske az arcán. – Kingával egy osztályba jártunk az általánosban, és ott négy évig ő volt a felelős. Van benne gyakorlata.

– És Kinga is akarja? – kérdezte az osztályfőnök.

– Ha az osztály is akarja, akkor lehetek – válaszolta Kinga, és minden szem feléje fordult.

– Van más javaslat is?

Csönd volt a válasz.

– Vagyis, akkor Kinga lesz az osztályfelelős. És a pénztáros?

A kérdést hosszú, kellemetlen hallgatás követte.

– Talán az, aki Kingáék osztályában is pénztáros volt? – hallatszott az ablak felől.

Minden tekintet abba az irányba fordult. A barna fiú, aki előző nap Kasia táskáját vitte, láthatóan gúnyt űzött Kingából, Ewából és... Czajka tanárnőből.

– Biztosan nem ebbe az osztályba jár, de az nem számít...

– Akkor talán te? – kérdezte az osztályfőnök, de a fiú elmosolyodott, és megvetően felnyihogva, válaszolta:

– Vannak nekem ennél fontosabb dolgom is.

– Te vagy a...

Czajka tanárnő a tanulóra nézett, akinek a nevét sehogyan sem tudta felidézni magában.

– Michał. A tanárnő pedig... Barbara Czajka, ha nem tévedek – mondta, s úgy tett, mintha, a tanárnőhöz hasonlóan, ő is keresné emlékezetében a nevét.

– Ez nem túl elegáns magatartás.

– Mert ez nem király előtti audiencia – vágott vissza a fiú, és leült, hangosan sűrölve székével a padlót.

Egy pillanatra csönd lett a teremben. Majd Czajka tanárnő halk szavai törték meg a csendet.

– Mától kezdve az én óráim a te számokra olyanok lesznek, mint egy audiencia. Egyelőre megengedem, hogy részt vegyél rajtuk. És ajánlom, hogy élj ezzel a kegyvel. Mert ha kitesékellek, az édesapáddal kell hozzám jönnöd. Érthetően mondtam?

– Nincs apám.

– Akkor a mamáddal, nagymamáddal, nagynénéddel vagy más törvényes gondviselőddel! – Czajka tanárnő már láthatóan ingerült volt. – Világosan beszéltem?

– Igen.

– Tanárnő, kérem! – Małgosia fölnyújtotta a kezét, és egy szuszra szavalt el, amit már pár perce fogalmazott magában. – Szeretném pénztárosnak javasolni Kasiát.

Lehet – gondolta –, hogy ha elsőnek ő nyújt békejobbot, akkor Kasia nem fog úgy viselkedni?

Mint például reggel is, amikor az öltözőben azt mondta, hogy „Óóó! Látom, hogy a babucinak papucskája van”.

– Nekem is vannak fontosabb dolgaim, mint az, hogy valamiféle pénztáros legyek. Te pedig ne nyalizzál nekem, mert semmit sem érsz el vele – mondta foghegyről Kasia.

Małgosia szinte görcsbe merevedett ezektől a szavaktól. Kasiát már nem látta olyan szépnek, mint korábban. Kárörömmel vette észre, hogy vékony szálú a haja, és egy anyajegy csúfítja az arcát.

– Ez mindennek a teteje! – szólt felháborodva Czajka tanárnő. – Az első osztályfőnöki órán máris kiderül, hogy ebbe az osztályba csupa egymást ki nem állható tanuló jár. Téged, aranyom, nem értelek – fordult Kasiához. – Úgy öltöztél fel, mintha nem is iskolába, hanem divatbemutatóra jöttél volna. Osztálytársad békejobbot nyújt neked, mutatja, hogy bizalommal fordul hozzád, te pedig belerúgsz abba a kézbe. Elképesztő viselkedés! Ezek után közlöm veled, hogy még ha akarnál is pénztáros lenni, én nem egyeznék bele. Vagyis ugyanott vagyunk, ahol voltunk. Ki legyen a pénztáros? Vannak jelölések? Vagy önként jelentkezők?

A tanárnő végignézett az osztályon.

– Látom – szólt kis idő után –, hogy kénytelen leszek sorsolni. Legyen tehát az a pénztáros, aki a napló névsorában a tizenharmadik sorszám alatt szerepel. Vagyis... – Maga elé húzta a naplót, és megnézte a névsort – Michał... – és szemét arra a fiúra szegezte, akivel épp az előbb folytatott kellemetlen beszélgetést.

– Én biztosan nem vagyok a tizenharmadik! – tiltakozott a barna hajú fiú. – Én a névsor elején vagyok.

– Te jóisten! Nem csak egy kutyát hívnak Bodrinak – háborodott fel Maciek, de többet nem tudott mondani, mert az előtte lévő padból fölemelkedett egy világos szőke hajú fiú, és flegmán így szólt:

– Lehetek.

– Vagyis két Michał van az osztályban – kiáltott fel Czajka tanárnő, Maciek pedig hozzátette:

– Fehér és Fekete Michał.

Az osztály hallván ezt, nevetésben tört ki. Csak az a Michał, akit az előbb Feketének kereszteltek el, csak ő ült duzzogva a padban.

– Remélem, hogy ez az első osztályfőnöki óra volt az utolsó, amelyen így viselkedtetek – mondta Czajka tanárnő. – Van még valakinek kérdése?

– Nekem – nyújtotta fel a kezét Małgosia.

– Nos?

– Mikor kapjuk meg az iskolalátogatási igazolványt? Mert be akartam iratkozni a könyvtárba, de a könyvtáros néni azt mondta, hogy csak az igazolvánnyal lehet...

– És az autóbuszberlet kedvezménye... – szólalt meg valaki más.

– Óh, jaj!

Czajka tanárnő elpirult.

– Elnézést kérek. Teljesen megfeledkeztem róla. Az igazolványok a tanáriban vannak. Azonnal hozom őket – mondta, és kisietett az osztályból.

– Na, tessék! Könyvecskék, szemüvegecske, a hátán púp, melle meg sehol. Stréber! – nevetett fel lekezelően Kasia, és az osztály fiús része felé nézett, helyeslést várva.

Ám ekkor Małgosiánál láthatóan elszakadt a cérna, mert kitört:

– Legyek inkább görbe hátú, szemüveges, stréber és lapos mellű, csak olyan ne, mint te! Bunkó és kötekedő. Illesz ahhoz, ott! – intett fejével a Fekete Michałra. – Két beképzelt bunkó.

Kasia öntelten elnevette magát. Csakhogy ettől kezdve napról napra egyre kevesebb elragadtatást és érdeklődést keltett az osztály fiús részében. Biztosan azért, mert mindennap ugyanolyan kihívóan viselkedett. Egy dolog biztos volt – egy hét után már senki nem akart mellette ülni. Maciek szavai gyorsabban igazolódtak, mint ahogyan azt Małgosia feltételezte.

Fordította: Szenyán Erzsébet